

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/27/2018
Identifikačné číslo spisu: 8017200179
Dátum vydania rozhodnutia: 30.10.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8017200179.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: F. N. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom Č.D. Č.. XX, K., právne zastúpený: JUDr. Marián Ďurina, advokát so sídlom Sibírska č. 4, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, generálny riaditeľ, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 30.01.2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 03.05.2018, č. k. 3Sa/7/2017-122, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Sťažovateľovi náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Sociálna poisťovňa, ústredie ako správny orgán prvého stupňa rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 20.10.2016 podľa § 65 ods. 2 a § 274 ods. 1 zákona č. 100/461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 461/2003 Z. z.“ alebo „zákon o sociálnom poistení“) a podľa § 14 ods. 4, § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) zamietla žiadosť žalobcu o priznanie starobného dôchodku od 05.05.2016.

2. Žalovaná preskúmaným rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 30.01.2017 zamietla odvolanie žalobcu a prvostupňové rozhodnutie potvrdila. V odôvodnení rozhodnutia poukázala na oznámenie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia č. VÚSZ-65407024134002/2016 zo dňa 29.12.2016, podľa ktorého štúdium žalobcu na vojenskom gymnáziu od 01.09.1976 do 30.06.1980 bolo zaradené do III. pracovnej kategórie a považuje sa za dobu občianskeho zamestnania. Taktiež poukázala na stanovisko Ministerstva obrany SR z 26.01.2016, v ktorom ministerstvo uviedlo, že „štúdium v 1. a 2. ročníku VSOŠ a štúdium v 1. až 4. ročníku vojenského gymnázia nie je možné na účely dôchodkového zabezpečenia zaradiť do I. (II) kategórie funkcií. Postavenie žiaka nie je možné zamieňať za druh vykonávanej funkcie, ako požiadavky zaradenia kategórie funkcií na zistenie nárokov

vyplývajúcich zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie.“ Keďže bez vyššie uvedenej doby žalobca získal v dobe od 01.08.1980 do 30.11.1999 v I. kategórii funkcií len 19 rokov a 126 dní služby (vojaka z povolania), pričom zo služobného pomeru nebol prepustený z dôvodu racionalizačných a organizačných opatrení, ale podľa § 32 ods. 1 písm. d/ zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe, nie sú splnené podmienky pre zníženie dôchodkového veku podľa § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb..

3. Rozhodnutie žalovanej žalobca napadol včas podanou správnu žalobou. Namietal, že sociálna poisťovňa mu štúdium v 1. až 4. ročníku Vojenského gymnázia SNP v Banskej Bystrici je ochotná uznať len ako málo bonitnú III. pracovnú kategóriu, a nie ako ostatnú (resp. inú službu) vojenskú službu v I., resp. II. kategórii funkcií. Tvrdil, že preferovaná I. a II. kategória funkcií v armáde sa musí všetkým absolventom vojenských stredných škôl hodnotiť rovnako, a to už odo dňa ich nástupu do vojenskej strednej školy, pretože vždy (od termínu nástupu) jednoznačne išlo o náročnú službu v ťažkom rizikovom prostredí, ktorá mala negatívny vplyv na kondíciu, telesný vývoj a zdravotný stav žiaka a jeho psychiku, bezpečnosť a hygienu pri výkone služby. Viedť práve preto bola táto ostatná vojenská služba oprávnené zaradená do preferovaných kategórií. Poukázal na to, že v jeho vojenskej knižke č. M. XXXXXX, v tomto oficiálnom úradnom dokumente, je toto obdobie zaznamenané ako vojenská činná služba, ktorú treba považovať za riadnu prípravu na výkon profesionálnej služby v ozbrojených silách. Podľa žalobcu od veku 16 rokov a 1. deň žiak vojenskej strednej školy zároveň podliehal aj brannému zákonu č. 92/1949 Zb. ktorý v SR platil do roku 1998, v ČR do roku 1999. Do pozornosti dal žalobca nesúladnú prílohu 3 smerníc (zákon č. 100/1988 Zb.), v ktorej sa doba štúdia poslucháčov (žiakov) do dovŕšenia veku 17 rokov započítavala do nástupu vojenskej činnnej služby ako doba potrebná na prípravu na budúce povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky (pozri § 10 ods. 1. písm. d/ zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), t. j. v III. pracovnej kategórii. Podľa žalobcu doba odborného štúdia žiaka vojenskej strednej školy vychovávaného a sústavne pripravovaného pre zamestnanie I., resp. II. kategórie funkcií sa musí posudzovať ako doba zamestnania tejto pracovnej kategórie, ak sa v rámci študijného plánu pravidelne vykonával odborný výcvik žiaka na pracoviskách alebo v prevádzkach, kde sa vykonávalo zamestnanie I., resp. II. kategórie funkcií (t. j. išlo predovšetkým o kasárne, vojenské výcvikové priestory a pod), teda v rovnakých podmienkach ako u vojakov VZS, alebo ostatných vojakov z povolania, ktorí na nich dohliadali. V tejto súvislosti poukázal na to, že podľa § 1 vyhlášky FMPaSV č. 149/1988 Zb., štúdium sa započítava v rozsahu, v akom sa hodnotí sústavná príprava na budúce povolanie. Z uvedených dôvodov žalobca žiadal, aby krajský súd ako správny súd rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

4. Krajský súd ako správny súd dospel k záveru, že sa žalovaný logickým a konzistentným spôsobom v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadal s jednotlivými odvolacími námietkami žalobcu ako odvolateľa. S právnym posúdením, ako aj právnymi závermi žalovaného sa stotožnil. Rovnako sa stotožnil aj s právnymi argumentmi uvedenými v stanovisku Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo dňa 26.01.2016, ktoré je obsahom súdneho spisu, bolo doručené Sociálnej poisťovni a ktoré sa týka posudzovanej problematiky zhodnotenia obdobia štúdia v kategórii funkcií. Z uvedeného stanoviska, pre jeho dôkladnú a precíznu právnu argumentáciu súd citoval:

„Systém pracovných kategórií bol do československého právneho systému sociálneho zabezpečenia zavedený s účinnosťou od 01.01.1957 zákonom č. 55/1956 Zb. o sociálnom zabezpečení. Jeho cieľom bolo poskytovať vyššie dôchodkové nároky vybraným občanom, čím štát v postavení zamestnávateľa uznával svoju zodpovednosť za výkon prác v zdraví škodlivom a zdraví ohrozujúcom prostredí.

Dôchodkové zabezpečenie občanov vykonávajúcich službu v ozbrojených silách asociálne zabezpečenie vojakov z povolania od 01.07.1964 v osobitných ustanoveniach upravovali všeobecné predpisy o sociálnom zabezpečení, a to zákon č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení, následne zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení a od 01.10.1988 zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení a vykonávacie vyhlášky k týmto zákonom. Nárok na starobný a invalidný dôchodok vznikal vojakom z povolania za iných podmienok ako u väčšiny ostatných občanov.

Podľa § 129 ods. 1 zákona č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení sa doba služby vykonávanej v ozbrojených silách od 09.05.1945 do 31.12.1964 hodnotila ako výkon funkcie I. kategórie. V súvislosti s ďalšou právnou úpravou a inštitútom kategórií funkcií v dôchodkovom zabezpečení sa služba vojakov

z povolania vykonávaná po 31.12.1964 zarad'ovala do I. alebo II. kategórie podľa druhov vykonávaných funkcií. Možnosť zarad'ovania zamestnania do preferovaných kategórií funkcií na účely dôchodkového zabezpečenia trvala do 31.12.1999.

Od roku 1964 bola právnou úpravou ustanovená povinnosť zamestnávateľa viesť záznamy (evidenciu) pre účely sociálneho zabezpečenia. Evidencia vojakov v činnej službe počas mieru týkajúca sa vojakov z povolania, poslucháčov a žiakov vojenských škôl, bola upravená predpisom Ministerstva národnej obrany evid. zn. Dopl-2-1 z roku 1963. Od 01.08.1982 bol uvedený predpis nahradený predpisom Ministerstva národnej obrany evid. zn. Všeob-P-3 „Kádrová evidencia práporčíkov, dôstojníkov a generálov v Čs. ľudovej armáde v dobe mieru“ (ďalej len „predpis Všeob-P-3“), v ktorom boli ustanovené zásady na obsah a rozsah vedenia kádrovej (personálnej) evidencie.

Na presné vykazovanie a sledovanie dôb vojenskej služby v I. a II. kategórii funkcií a predchádzajúceho občianskeho zamestnania v jednotlivých pracovných kategóriách (I., II. a III.) pre posúdenie nároku a výpočet dávok dôchodkového zabezpečenia a na posúdenie nárokov a určenie výšky peňažných dávok podľa zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov v znení neskorších predpisov s odkazom na § 111 a 130 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov sa predpisom VšeobP-3 pre každého vojaka v služobnom pomere zaviedol „Výkaz dôb a kategórií funkcií (pracovných kategórií) rozhodných pre realizáciu kádrových opatrení, pre zabezpečenie peňažnými dávkami podľa zákona o niektorých služobných pomeroch vojakov a pre sociálne zabezpečenie“ (ďalej len „výkaz“). Na spracovanie a vyplňovanie výkazu bola nariadením náčelníka generálneho štábu Čs. ľudovej armády, 1. zástupcom ministra národnej obrany č. 11 z 02.08.1985 vydaná „Smernice náčelníka kádrovej správy ministerstva národnej obrany pro zpracování výkazu dob a kategorií funkcí (pracovních kategorií) rozhodných pro realizaci kádrových opatření, zabezpečení peněžitými dávkami podle zákona o některých služebních poměrech vojáku a pro sociální zabezpečení“ (ďalej len „smernica“). Podľa pokynov uvedených v smernici sa vecne príslušnými funkcionármi v období od 01.01.1986 do 31.08.1986 spracovávali originály výkazov. Výkaz bol súčasťou evidenčných záznamov zakladaných do osobného spisu každého vojaka v služobnom pomere.

Podľa zásad vykazovania služby v ozbrojených silách uvedených v prílohách predpisu Všeob-P-3 a v smernici sa druhy služieb vykazovali v I. alebo II. kategórii funkcií vychádzajúc z údajov, ktoré boli uvedené v tabuľkách počtov, údajov uvedených v rozkazoch vo veciach kádrových (personálnych) a podľa záznamov v spisoch alebo na osobných kartách vedených na každého vojaka v služobnom pomere. Rozsah a spôsob evidovaných údajov vo výkaze podľa smernice vychádzal zo všeobecných predpisov o sociálnom zabezpečení.

V I. časti výkazu sa uvádzali doby občianskeho zamestnania do 18. roku veku po skončení povinnej školskej dochádzky, v II. časti výkazu sa uvádzali doby občianskeho zamestnania od 18. roku veku, v III. časti výkazu sa uvádzali doby vojenskej služby do 18. roku veku a v IV. časti výkazu sa uvádzali doby vojenskej služby od 18. roku veku.

Podľa § 10 ods. 1 písm. d/ zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, kde sa podľa tohto zákona požaduje pre vznik alebo výšku nároku na dôchodok určitá doba zamestnania, rozumie sa ňou aj doba štúdia na školách potrebná na prípravu na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky.

Podľa § 11 ods. 1 písm. a/ zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, ak doba zamestnania je aspoň rok, započítavajú sa do nej, pokiaľ sa ďalej neustanovuje inak (§ 14 ods. 3, § 21 ods. 2, § 33), aj tieto doby (náhradné doby): doba služby v československých ozbrojených silách, pokiaľ sa už táto doba nehodnotí ako služba vojaka z povolania.

Podľa § 9 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, ak zamestnanie trvalo aspoň rok, započítavajú sa doňho tieto náhradné doby: doba služby v československých ozbrojených silách, pokiaľ sa táto doba už nehodnotí ako služba vojaka z povolania. Na vymeranie a výpočet výšky starobného dôchodku sa započítavala len doba zamestnania po dosiahnutí veku 18 rokov.

Pokiaľ občan nastúpil a vykonával základnú (náhradnú) vojenskú službu a po jej skončení bol prijatý do služobného pomeru vojaka z povolania alebo vojaka v ďalšej službe, potom sa doba výkonu základnej (náhradnej) vojenskej služby započítavala v I. alebo II. kategórii funkcií podľa toho, do akej kategórie bola zaradená funkcia, do ktorej bol vojak z povolania alebo vojak v ďalšej službe prvý raz ustanovený. Zaradovanie do kategórií funkcií sa vykonávalo podľa smernice.

Podľa § 168 ods. 2 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 128/1975 Zb., ktorou sa vykonával zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, sa doba vojenskej činnnej služby konanej pred prijatím do služobného pomeru vojaka z povolania započítavala v tej kategórii funkcií, do ktorej bol vojak z povolania prvýkrát ustanovený.

Podľa § 168 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 149/1988 Zb., ktorou sa vykonáva zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, doba vojenskej činnnej služby vykonávaná pred prijatím do služobného pomeru vojaka z povolania sa započítava v tej kategórii funkcií, do ktorej bol vojak z povolania prvý raz ustanovený.

Nadobudnutím účinnosti zákona č. 114/1998 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov sa od 01.05.1998 vytvoril osobitný systém sociálneho zabezpečenia vojakov, ktorý od 01.07.2002 do súčasnosti upravuje zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Tento osobitný systém je odlišný od systému sociálneho poistenia upraveného všeobecnými predpismi o sociálnom poistení. Pri vymeraní dávky výsluhového zabezpečenia (výsluhového dôchodku) sa v osobitnom systéme neprihliada na výkon funkcií zaradených do jednotlivých pracovných kategórií (I., II., III. kategórie funkcií) tak, ako to v piatej časti upravoval zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení.

Všeobecným predpisom o sociálnom poistení je od 01.01.2004 zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Brannú povinnosť upravoval zákon č. 92/1949 Zb. Branný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Branný zákon“). Podľa § 5 ods. 2 Branného zákona branná povinnosť vzniká 01. januárom roku, v ktorom občan dovŕši 17. rok, ak však bola prevzatá dobrovoľne (§ 6 ods. 1), dňom prevzatia.

Koncom 60. a na začiatku 70. rokov bola vykonaná reorganizácia vojenského školstva. V rámci reorganizácie vojenského školstva Československej ľudovej armády patrili do prvej kategórie stredných vojenských škôl VSOŠ, ktorých absolventi získavali stredné všeobecné vzdelanie zakončené maturitou a odborné vzdelanie určitého zamerania. Do ďalšej kategórie stredných vojenských škôl patrili štvorročné VG. Absolventi získavali stredné všeobecné vzdelanie a základnú vojenskú prípravu zakončenú maturitou s ďalšou prípravou na vysokých vojenských školách a vojenských akadémiách Československej ľudovej armády. Prípravu príporčíkov a dôstojníkov zabezpečovali VSOŠ a vojenské učilišťa.

Účastníkmi právnych vzťahov, ktoré vznikali podľa predpisov o sociálnom zabezpečení, boli aj žiaci VSOŠ a VG. Ich spôsobilosť vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať v týchto vzťahoch práva a brať na seba povinnosti vznikala dosiahnutím veku 15 rokov (občan mladší ako 15 rokov musí byť zastúpený zákonným zástupcom - rodičom alebo súdom určeným opatrovníkom). Žiaci stredných odborných učilíšť, gymnázií a stredných odborných škôl boli zúčastnení na dôchodkovom zabezpečení za podmienky, že boli zároveň zúčastnení na nemocenskom poistení. Za žiakov a študentov platil poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie štát. Podmienkou bolo, že boli nezaopatrenými deťmi a neboli povinní platiť na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie ako zamestnanci a samostatne zárobkovo činné osoby. Účasť na dôchodkovom zabezpečení na základe platenia poistného zakladala za ustanovených podmienok žiakom VSOŠ a VG nárok na poskytovanie invalidného a čiastočného invalidného dôchodku a nárok na dávky pozostalých (napr. sirotsky dôchodok).

Na štúdium VSOŠ a VG boli prijímaní žiaci po ukončení povinnej školskej dochádzky vo veku spravidla 15 a 16 rokov. Na vojenské školy, ktoré poskytovali stredné vzdelanie, sa primerane vzťahovala príslušná právna úprava [napr. zákon č. 186/1960 Zb. o sústave výchovy a vzdelávania (školský zákon), zákon č. 168/1968 Zb. o gymnáziách, zákon č. 63/1978 Zb. o opatreniach v sústave základných a stredných škôl, zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon)].

Žiaci 1. a 2. ročníka VSOŠ sa štúdiom pripravovali na službu vojaka z povolania a neboli vojakmi je činnnej služby. Vojenskú základnú službu vykonávali počas štúdia v 3. a 4. ročníku VSOŠ. Žiaci 1. až 4. ročníka VG sa štúdiom pripravovali na štúdium na vysokých vojenských školách. Počas štúdia žiaci VG neboli vojakmi v činnnej službe, t. j. nevykonávali ani základnú (náhradnú) vojenskú službu. V dobe štúdia boli žiaci na náklady štátu zabezpečovaní naturálnymi náležitosťami, t. j. výstrojom, proviantnými a prepravnými náležitosťami a ubytovaním.

Prijatím žiaka na štúdium na VSOŠ alebo na VG po skončení povinnej školskej dochádzky týmto žiakom v roku, v ktorom dovŕšili 17. rok veku, branná povinnosť vznikla podľa Branného zákona. Neboli však povolani na výkon základnej (náhradnej) vojenskej služby. Výkazovanie doby základnej (náhradnej) služby poslucháčov a žiakov vojenských škôl z radov občianskej mládeže bolo upravené v prílohe 3

smernice. Pri štúdiu na VSOŠ sa výkon základnej vojenskej služby evidoval 24 mesiacov odo dňa vyradenia žiakov z VSOŠ, t. j. výkon základnej služby trval počas štúdia v 3. a 4. ročníku VSOŠ. Žiaci študujúci na VG základnú vojenskú službu vykonávali až odo dňa nástupu na štúdium na vojenskú vysokú školu.

Štúdium po skončení povinnej školskej dochádzky sa v súlade so smernicou u žiakov vojenských škôl (VSOŠ a VG) vykazovalo ako doba štúdia v I. a II. časti výkazu so zaradením tejto doby do III. pracovnej kategórie. Žiaci VSOŠ vojenskú základnú službu vykonávali počas štúdia v 3. a 4. ročníku. Žiaci VG vojenskú základnú službu vykonávali až odo dňa nástupu na štúdium na vojenských vysokých školách, a to v 1. a 2. ročníku tohto štúdia.

Štúdium v 1. a 2. ročníku VSOŠ, ale ani štúdium na VG nie je možné považovať za ostatnú vojenskú službu podľa § 132 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. Činnosť, ktorú títo žiaci vykonávali pred nástupom na základnú vojenskú službu, nebola výkonom vojenskej služby.

Podľa prílohy 3 smerníc sa doba štúdia poslucháčov (žiakov) do dovŕšenia veku 17 rokov započítavala do nástupu vojenskej činnej služby ako doba potrebná na prípravu na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky (§ 10 ods. 1 písm. d/ zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), t. j. v III. pracovnej kategórii.

Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov vojakmi z povolania sú práporčiaci, dôstojníci a generáli, ktorí vykonávajú vojenskú službu ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijatí na vlastnú žiadosť po vykonaní základnej (náhradnej) služby. Z uvedeného vyplýva, že ani žiaci VSOŠ a VG počas štúdia nemohli byť vojakmi z povolania, nakoľko do služobného pomeru mohli byť prijatí až po vykonaní základnej služby.

Z uvedených dôvodov nie je možné štúdium v 1. a 2. ročníku VSOŠ a na VG zaradiť na účely dôchodkového zabezpečenia do I. (II.) kategórie funkcií.“.

5. Na doplnenie vyššie uvedenej právnej argumentácie a pre zdôraznenie správnosti záverov žalobou napadnutého rozhodnutia krajský súd poukázal na § 5 ods. 2 zákona 92/1949 Zb. Branného zákona. Podľa citovaného ustanovenia branná povinnosť vznikla 01. januárom roka, v ktorom občan dovŕšil vek 17 rokov, pričom skôr mohla vzniknúť, len pokiaľ bola prevzatá dobrovoľne, čo v predmetnom prípade preukázané nebolo. Z uvedeného vyplýva, že občan pred 01. januárom roka, v ktorom dovŕšil vek 17 rokov sa nemohol stať vojakom a nemohol vykonávať službu, iba v prípade, ak by osobitým právnym aktom prevzal brannú povinnosť. Až po splnení uvedenej zákonnej podmienky vzniku brannej povinnosti mohol byť občan prezentovaný na výkon základnej, príp. náhradnej služby a následne sa stať aj vojakom z povolania. Z uvedeného potom plynie logický záver, že pred vznikom brannej povinnosti, teda ani v prvých ročníkoch vojenských stredných škôl žiadny občan nemohol byť vojakom a nemohol teda vykonávať službu. Na výkon vojenskej služby nastupoval až dňom prezentácie k výkonu základnej, resp. náhradnej služby a až od tohto dňa sa mu doba služby zhodnocovala pre prípadný nárok na výsluhový dôchodok (do 30.04.1998 pre prípadný nárok na starobný dôchodok z I. alebo II. kategórie funkcií podľa osobitých častí zákonov o sociálnom zabezpečení). V platnom právnom stave v podmienkach Československa teda nemohol byť nikto vojakom ešte pred vznikom brannej povinnosti.

6. Súčasne krajský súd poukázal na skutočnosť, že v predchádzajúcom období platné zákony o sociálnom zabezpečení (zákon č. 101/1964 Zb., zákon č. 121/1975 Zb. a zákon č. 100/1988 Zb.), podľa ktorých sa do roku 1998 postupovalo aj pri dôchodkom zabezpečení vojakov z povolania dôsledne od seba odlišovali pojmy „pracovné kategórie“ a „kategórie funkcií“ a tieto pojmy nezamieňali. Termín „pracovné kategórie“ sa vzťahoval výlučne k civilným zamestnaniam a termín „kategórie funkcií“ výlučne k výkonu služby v ozbrojených silách a v ozbrojených bezpečnostných zboroch, pričom platili tieto zásady:

- zákon priamo ustanovil, ktoré zamestnania sa zaraďujú do I. a II. pracovnej kategórie, pričom splnomocnil vládu ustanoviť, ktoré druhy vykonávaných prác odôvodňujú zaradenie zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie a ako sa zaradenie vykonáva. Rezortné zoznamy zamestnaní I. a II. pracovnej kategórie potom vydávali jednotlivé príslušné ministerstvá, resp. Ministerstvo práce a sociálnych vecí. Štúdium na vojenských stredných školách pred výkonom základnej, príp. náhradnej vojenskej služby

zákon nikdy nezaradil ani do I., ani do II. pracovnej kategórie a v tomto smere ani vláda, resp. ministerstvo obrany nič iné neustanovilo, teda nezaradilo toto štúdium do rezortného zoznamu zamestnaní I. ani II. pracovnej kategórie;

- ostatné zamestnania zákon zaradil do III. pracovnej kategórie;

- zákon súčasne ustanovil, že služba vojakov z povolania sa zaraďuje do I. a II. kategórie funkcií, pričom splnomocnil ministra obrany ustanoviť, ktoré funkcie sa zaraďujú do I. kategórie. Nie je možné porovnávať štúdium na vojenských stredných školách s prípravou baníckych učňov a sklárskych učňov, pretože u týchto profesií išlo o kompenzáciu vysokej miery rizika zdravotného poškodenia súvisiaceho už so samotnou prípravou na povolanie, predovšetkým chorôb z povolania. Navyiac zákon zaradenie štúdia na vojenských stredných školách do I. a II. pracovnej kategórie ani neumožňoval. Nie je pritom rozhodné ani to, že žiaci vojenských stredných škôl vykonávali obdobnú činnosť ako vojaci z povolania, pretože táto skutočnosť súvisí s tým, že sa predsa na výkon vojenskej služby pripravovali. Na druhej strane však títo žiaci nepodliehali plnému vojenskému režimu a nepodliehali ani plnej vojenskej trestnej zodpovednosti.

7. Z vyššie uvedených dôvodov krajský súd v kontexte zásady voľného hodnotenia dôkazov posudzoval aj predložené listinné dôkazy, a to čestné vyhlásenie F. S. H. zo dňa 06.12.2017 a čestné vyhlásenie F. S. S. zo dňa 06.12.2017, ktoré boli predložené žalobcom, v ktorom vyššie menovaní čestne vyhlásili, že v čase od 27.08.1976 do 31.07.1980 štúdiom Vojenského gymnázia SNP a sústavným vojenský výcvikom, vojenskou disciplínou, vojenskou prípravou na výkon vojenskej služby sa žalobca nepretržite pripravoval v stráženom vojenskom areáli na budúce vojenské povolanie dôstojníka ČSLA od 1. ročníka až po 4. ročník s pridelenou osobnou strelnou zbraňou samopalom vzor 58, RPG-7, UK vzor 59, vo vojenskej rovnošate v prospech armády pre ďalšie štúdium vojenskej vysokej školy dodržiavajúc pritom všetky vojenské predpisy, vojenské rozkazy, nariadenia a smernice. Vzhľadom na vyššie uvedené, právne posúdenie doby štúdia na vojenskom gymnázii, nie ako vojenskej služby, ale prípravy na následnú vojenskú službu považoval správny súd tieto predložené listinné dôkazy pre právne posúdenie veci za nepodstatné.

8. Žalobnú námietku, že vo vojenskej knižke žalobcu série AB č. XXXXXX je pod bodom 13 priebeh vojenskej činnosti služby v dátume od 27.08.1976 do 14.06.1980 uvedené - žiak Vojenského gymnázia Banská Bystrica, a že uvedené má dokumentovať, že žalobca vykonával vojenskú činnú službu, krajský súd považoval za právnu argumentáciu, vytrhnutú z celkového kontextu tohto záznamu, pretože uvedený záznam, ako už bolo vyššie vysvetlené v argumentácii ministerstva obrany, a ako aj vyplýva z vysvetliviek v samotnej vojenskej knižke, nedokumentuje len priebeh vojenskej činnosti služby, ale aj súvisiacu prípravu na túto vojenskú službu. Vo vysvetlivkách je uvedené, že ide aj o nástup základnej (náhradnej) služby, prezentácia, ČVO, číslo a názov funkcie, školy, kurzy, premiestnenie, odvelenie, prepustenie a preloženie do zálohy, príp. priebeh mimoriadnej služby (ČVO, číslo a názov funkcie). Z uvedeného sa potom nič nemení na právnych záveroch vyslovených v odôvodnení tohto rozsudku, že sa nejednalo o výkon vojenskej činnosti služby, ale o prípravu na vojenskú činnú službu.

9. Krajský súd nezistil žiadnu takú skutočnosť, ktorá by spochybňovala zákonnosť žalobou napádaného rozhodnutia. Skutkové závery, ktoré uvádzal žalovaný vo svojom rozhodnutí si osvojil a pri posudzovaní vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia z nich vychádzal. S ohľadom na vyššie uvedené konštatoval, že konanie žalovaného, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého rozhodnutia bolo realizované v súlade so zákonom a zákonné a vecne správne bolo i napadnuté rozhodnutie. Žalobu žalobcu preto podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) ako nedôvodnú zamietol.

10. Rozsudok krajského súdu napadol žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) včas podanou kasačnou sťažnosťou. Žiadal, aby mu ako doba služby v I. kategórii funkcií, resp. v I. pracovnej kategórii bola zhodnotená aj doba prípravy na Vojenskom gymnázii SNP v Banskej Bystrici, resp. aby štúdium na tejto škole bolo hodnotené rovnako ako štúdium na strednej odbornej vojenskej škole. Uviedol pritom, že od nástupu na túto školu bol vychovávaný de facto ako detský vojak, keďže detskú prácu zakázali v bývalej

ČSSR až medzinárodné zmluvy ratifikované v roku 1991. Ako študent uvedenej školy od počiatku dostával do rúk zbrane, od prvého ročníka vykonávali až 33 hodinové dozorné služby, a to aj niekoľkokrát mesačne. Poukázal na to, že na rozdiel od banických a sklárskych učňov, ktorých príprava na budúce povolanie bola hodnotená ako doba zamestnania I. pracovnej kategórie, študenti vojenských gymnázií boli zaradení len do III. pracovnej kategórie, pričom rezort obrany nedisponuje rezortným zoznamom preferovaných zamestnaní, zaradených do I. alebo II. pracovnej kategórie. Namietal tiež, že po roku 1989 došlo k zmenám v bezpečnostnej stratégii, postupným reformám a znižovaniu počtu príslušníkov armády a tvrdil, že zo služobného pomeru bol prepustený dňa 30.11.1999 podľa § 32 ods. 1 písm. c/ zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe z organizačných dôvodov a racionalizačných opatrení. Žalobca žiadal, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie, a aby mu priznal náhradu trov právneho zastúpenia.

11. Žalovaná vo vyjadrení nepovažovala kasačnú sťažnosť za dôvodnú a navrhla, aby ju kasačný súd ako nedôvodnú zamietol.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu (sťažovateľa) nie je dôvodná.

13. Krajský súd podľa názoru kasačného súdu správne zistil skutkový stav veci a vyvodil z neho správne právne závery a svoj rozhodnutie dostatočne a zrozumiteľne odôvodnil, prečo nepovažuje správnu žalobu sťažovateľa za dôvodnú.

14. Kasačný súd súčasne poukazuje na to, že zaradenie doby služby vojaka z povolania do I. a II. kategórie funkcií je v súlade s § 120 ods. 2 zákona č. 121/1975 Zb. vo výlučnej kompetencii MO SR, ktoré je plne zodpovedné za údaje, ktoré poskytne odporkyňa, a ktoré je pre odporkyňu záväzná. Súčasne považuje za potrebné uviesť nasledovné:

15. Žalobca nebol učňom vychovávaným pre zamestnanie I. alebo II. pracovnej kategórie (§ 12 ods. 1 vyhl. č. 128/1975 Zb.). Štúdium na vojenskom gymnáziu od 27.08.1976 do 31.07.1980 nespĺňa charakteristiky prác, zaradovaných do I. a II. pracovnej kategórie podľa § 12 zákona č. 121/1975 Zb..

16. Žalobca v období štúdia na vojenskom gymnáziu nebol vo vojenskej činnnej službe (§ 20 ods. 2 zákona č. 92/1949 Zb. Branný zákon). Náhradnú vojenskú službu vykonal až od 01.08.1980 do 31.12.1980 a vojakom z povolania bol od 01.01.1981 do 30.11.1999. Zaradenie do I. kategórie funkcií od 01.08.1980 považoval aj kasačný súd za súladné so zákonom (§ 120 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb. a § 168 ods. 2 vyhl. č. 128/1975 Zb.).

17. Podľa Prílohy č. 3 ods. 1 Nariadenia náčelníka generálneho štábu Československej ľudovej armády č. 11 z 02.08.1985 (ďalej len „nariadenie“) s názvom „Zásady pre vykazovanie základnej (náhradnej) služby poslucháčov (žiakov) vojenských škôl z radov občianskej mládeže“, poslucháči (žiaci) vojenských škôl do dovŕšenia veku 17 rokov boli vo vojenských školách vedení ako chovanci a doba štúdia sa im započítava do nástupu vojenskej činnnej služby ako doba potrebná k príprave na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky [§ 10 ods. 1 písm. d/ zákona č. 121/1975 Zb.], t. j. v III. pracovnej kategórii.

18. Podľa Prílohy č. 3, časti „Štúdium v rokoch 1973-1979, položky č. 23 žiaci vojenského gymnázia základnú vojenskú službu vykonávali až odo dňa nástupu na vysokú vojenskú školu (por. č. 23. Súčasne podľa Prílohy č. 1, por. č. 4 sa štúdium na vojenskom gymnáziu vykazuje ako doba zamestnania).

19. Pokiaľ sťažovateľ v kasačnej sťažnosti namietal, že zo služobného pomeru bol prepustený z organizačných dôvodov, a preto spĺňa podmienky podľa § 12 ods. 3 písm. d/ zákona č. 100/1988 Zb. pre zníženie dôchodkového veku na 55 rokov podľa § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 21ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb., túto jeho námietku aj kasačný súd vyhodnotil ako nedôvodnú

a ničím nepodloženú. Krajský súd v napadnutom rozsudku správne vychádzal zo zistenia, že žalobca bol zo služobného pomeru dňa 30.11.1999 prepustený podľa § 32 ods. 1 písm. d/ zákona č. 370/1990 Z. z. o vojenskej službe na vlastnú žiadosť po splnení prevzatého záväzku, čo vyplýva z potvrdenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia č. 65407024134002/2016 zo dňa 05.09.2016, založeného v spise žalovanej. Žalobca v konaní pred krajským súdom ničím nepreukázal, že by jeho služobný pomer skončil z iného dôvodu.

20. Z vyššie uvedených dôvodov kasačný súd nepovažoval kasačnú sťažnosť žalobcu za dôvodnú, a preto ju podľa § 461 SSP zamietol.

21. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 a § 168 v spojení s § 467 ods. 1 a 4 SSP a nepriznal účastníkom náhradu trov tohto konania, keďže žalobca v tomto konaní nebol úspešný a žalovanej právo na náhradu trov v konaní pred správnymi súdmi zásadne neprináleží.

22. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.